

قانون بانکی و پولی کشور

ماده 16 - 16

ماده 16

ماده 16 - بانک مرکزی ایران دارای ارکان ذیل می باشد:

1 - مجمع عمومی.

2 - شورای پول و اعتبار.

3 - هیات عامل.

4 - هیات نظارت اندوخته اسکناس.

5 - هیات نظار.

بخش اول - مجمع عمومی

ماده 17 -

الف (اصلاحی 10/11/1395) - ترکیب مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران عبارت است از:

الف - رئیس جمهور (رئیس مجمع)

ب - وزیر امور اقتصادی و دارایی

پ - رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور

ت - دو نفر از وزرا به انتخاب هیأت وزیران

ب - اعضاء سایر ارکان بانک در جلسات و مذاکرات مجمع عمومی بدون حق رأی شرکت میکنند.

ج - وظایف مجمع عمومی بشرح زیر است:

1 - رسیدگی و تصویب ترازنامه بانک مرکزی ایران.

2 - رسیدگی و اتخاذ تصمیم نهائی نسبت بگزارش‌های هیئت نظار.

3 - رسیدگی و اتخاذ تصمیم درباره پیشنهاد تقسیم سود ویژه.

4 (اصلاحی 1358/12/18) - انتخاب اعضاء هیات نظار به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارائی.

5 - سایر وظایفی که طبق مقررات این قانون به عهده مجمع عمومی گذارده شده است.

د (اصلاحی 1358/12/18) - جلسات مجمع عمومی بانک حداقل سالی یک مرتبه تا پایان تیر ماه و نیز در مواقع دیگر به نظر وزیر امور اقتصادی و دارائی یا به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی ایران به دعوت وزیر امور اقتصادی و دارائی تشکیل خواهد شد.

ه - برای مذاکره و اخذ تصمیم در جلسات مجمع عمومی حضور کلیه اعضای که حق رأی دارند و رئیس کل یا قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی ایران ضروری خواهد بود؛ و - تصمیمات مجمع عمومی به اکثریت آراء دارندگان حق رأی اتخاذ خواهد شد.

بخش دوم - شورای پول و اعتبار

ماده 18 -

الف - شورای پول و اعتبار به منظور مطالعه و اتخاذ تصمیم درباره سیاست کلی بانک مرکزی ایران و نظارت بر امور پولی و بانکی کشور عهده دار وظایف زیر است:

1 - رسیدگی و تصویب سازمان و بودجه و مقررات استخدامی و آیین نامه‌های داخلی بانک مرکزی ایران.

2 - رسیدگی و اظهارنظر نسبت به ترازنامه بانک مرکزی ایران برای طرح در مجمع عمومی.

3 - رسیدگی و تصویب آئین نامه‌های مذکور در این قانون.

4 - اظهارنظر در مسائل بانکی و پولی و اعتباری کشور و همچنین اظهارنظر نسبت به لوایح مربوط بوام یا تضمین اعتبار و هر موضوع دیگری که از طرف دولت به شورا ارجاع میشود.

5 - دادن نظر مشورتی و توصیه به دولت در مسائل بانکی و پولی و اعتباری کشور که بنظر شورا در وضع اقتصادی و بخصوص در سیاست اعتباری کشور موثر خواهد بود.

6 - اظهارنظر درباره هر موضوعی که از طرف رئیس کل بانک مرکزی ایران در حدود این قانون بشورا عرضه می‌گردد.

ب (اصلاحی 11/06/1383) - ترکیب اعضای شورای پول و اعتبار به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

الف - وزیر امور اقتصادی و دارایی.

ب - رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

ج - رئیس سازمان برنامه و بودجه یا معاون اقتصادی وی.

د - دو تن از وزرا به انتخاب هیأت وزیران.

ه - وزیر بازرگانی؛ و - دونفر کارشناس و متخصص پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و تأیید ریاست جمهوری.

ز - دادستان کل کشور یا معاون وی.

ح - رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن.

ط - رئیس اتاق تعاون. ی - یک نماینده از هر یک از کمیسیون‌های برنامه و بودجه و امور اقتصادی و دارایی و تعاون مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر به انتخاب مجلس شورای اسلامی

ب (اصلاحی 20/09/1373) اعضای شورای پول و اعتبار عبارتند از:

1 رئیس کل بانک مرکزی ایران

2 دادستان کل کشور یا معاون او

3 معاون وزارت امور اقتصادی و دارایی به معرفی وزیر مربوطه

4 معاون سازمان برنامه و بودجه به معرفی وزیر مربوطه

5 رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

6 دو نفر مطلع در امور مالی و پولی به تشخیص و انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارایی

7 یک از خبرگان بانکی به تشخیص و انتخاب ریاست کل بانک مرکزی ایران

8 معاون وزارت کشاورزی و عمران روستائی معرفی وزیر مربوطه

9 معاون وزارت بازرگانی

10 معاون وزراء صنایع سنگین و معادن و فلزات و صنایع، یا نمایندگان آنها.

11 - وزیر جهاد سازندگی (یا نماینده وی)

ب (اصلاحی 14/12/1395) - ترکیب اعضای شورای پول و اعتبار به شرح زیر تعیین می‌گردد:

- وزیر امور اقتصادی و دارایی یا معاون وی

- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

- رئیس سازمان یا معاون وی

دو تن از وزرا به انتخاب هیأت وزیران

- وزیر صنعت، معدن و تجارت

- دو نفر کارشناس و متخصص پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تأیید رئیس جمهور

- دادستان کل کشور یا معاون وی

- رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

- رئیس اتاق تعاون

- نمایندگان کمیسیون‌های اقتصادی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی (هر کدام یک نفر) به عنوان ناظر با انتخاب مجلس

تبصره 1

تبصره 1 (اصلاحی 14/12/1395) - ریاست شورا بر عهده رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

تبصره 2

تبصره 2 (اصلاحی 14/12/1395) - هر یک از اعضای خبره شورای پول و اعتبار هر دو سال یک بار تغییر می‌یابند انتخاب مجدد آن‌ها بلامانع است.

تبصره 1

تبصره 1 (اصلاحی 17/01/1379) - ضوابط اجرائی این ماده شامل نحوه تشکیل جلسات و چگونگی اتخاذ تصمیمات با پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تصویب شورای پول و اعتبار به مرحله اجرا گذارده خواهد شد.

تبصره 2 (اصلاحی 17/01/1379) - ریاست شورا بر عهده وزیر امور اقتصادی و دارائی و در غیاب او با رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

تبصره 1

تبصره 1 - ریاست شورای پول و اعتبار با رئیس کل بانک مرکزی ایران است.

تبصره 2

تبصره 2 (اصلاحی 18/12/1358) افراد مذکور در ردیف‌های 6 و 7 بند ب برای مدت دو سال عضویت شورا را دارا خواهند بود و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

تبصره 3

تبصره 3 (اصلاحی 18/12/1358) در صورت استعفا، فوت یا احراز عدم صلاحیت یا عدم توانائی برای عضویت در شورا در مورد هر یک از افراد ردیف‌های 6 و 7 بند ب شخص دیگری به ترتیب مقرر انتخاب خواهد شد.

ج - شورا بر حسب دعوت رئیس کل بانک یا تقاضای حداقل سه نفر از اعضاء تشکیل جلسه خواهد داد و مسائلی که رئیس کل بانک یا اعضای متقاضی در نظر داشته باشند مطرح خواهد شد.

د (اصلاحی 1358/12/18) جلسات شورا با حضور حداقل 7 نفر از اعضاء رسمیت خواهد یافت و نظرات و توصیه‌ها و تصمیمات شورا با رای موافق 6 نفر از افراد حاضر در جلسه رسمی و معتبر است.

ه - شورا میتواند از اشخاص صلاحیت دار برای مشورت دعوت نماید؛ و - اعضای شورا و اشخاصی که جهت مشورت دعوت میشوند موظف به حفظ اطلاعات و اسرار شورا میباشند مگر در مواردی که قانوناً مکلف به اظهار اطلاع یا ادای شهادت باشند.

ز - اعضای شورا برای حضور در جلسات شورا حق الزحمه‌ای دریافت خواهند کرد که به پیشنهاد رئیس کل بانک و تصویب مجمع عمومی تعیین میگردد.

ح - اعضای شورای پول و اعتبار قبل از شروع بکار باید در جلسه مجمع عمومی سوگند یاد کنند که در انجام وظایف شورای پول و اعتبار نهایت دقت و بی نظری را بکار برند و کلیه تصمیماتی را که می‌گیرند مقرون به صلاح کشور بوده و رعایت کامل حفظ اسرار بانک و شورا بشود.

بخش سوم - هیأت عامل

ماده 19 -

الف - هیئت عامل بانک مرکزی ایران مرکب از رئیس کل - قائم مقام - دبیرکل بانک و سه نفر معاون با اختیارات و مسئولیت‌های معین در این قانون خواهد بود.

ب -

1 - رئیس کل بانک مرکزی ایران به عنوان بالاترین مقام اجرائی و اداری عهده دار کلیه امور بانک به استثناء وظایفی است که به موجب این قانون به عهده ارکان دیگر بانک گذارده شده است.

2 - رئیس کل بانک مرکزی ایران مسئول حسن اداره امور بانک و موظف به اجرای این قانون و آیین نامه‌های مربوط به آن میباشد.

3 - رئیس کل بانک مرکزی ایران نماینده بانک در کلیه مراجع رسمی داخلی و خارجی با حق توکیل میباشد.

4 - رئیس کل بانک مرکزی ایران میتواند حق امضاء و قسمتی از اختیارات خود را به اعضای هیئت عامل و کارمندان بانک تفویض بنماید.

5 (اصلاحی 1393/08/24) - رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به پیشنهاد وزیر امور

اقتصادی و دارایی و بعد از تصویب هیأت دولت، با تایید و حکم رئیس جمهور نصب می‌گردد.

ج (اصلاحی 10/11/1395) - قائم مقام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی از میان متخصصان مجرب پولی، بانکی و اقتصادی با حداقل ده سال تجربه کاری و تحصیلات حداقل کارشناسی ارشد در رشته‌های مرتبط و دارای حسن شهرت پس از تایید مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با حکم رئیس جمهور منصوب می‌شود.

اختیارات قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی ایران از طرف رئیس کل تعیین می‌شود و در صورت غیبت یا استعفا یا معزوریت یا فوت رئیس کل بانک قائم مقام دارای کلیه اختیارات رئیس کل می‌باشد.

د (اصلاحی 18/12/1358) - دبیر کل بانک به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی ایران و تصویب مجمع عمومی منصوب می‌گردد و سرپرستی دبیرخانه شورای پول و اعتبار را نیز به عهده خواهد داشت. دبیر کل بانک صورت جلسات شورای پول و اعتبار را برای اطلاع وزیر امور اقتصادی و دارایی ارسال خواهد داشت.

ه - معاونان بانک از طرف رئیس کل بانک مرکزی ایران منصوب و وظایف آنان بوسیله نامبرده تعیین میشود.

ماده 20 -

الف - حقوق و مزایای رئیس کل و قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی ایران از طرف مجمع عمومی تعیین و از بودجه بانک پرداخت میشود.

ب - حقوق و مزایای دبیرکل و معاونان بانک به پیشنهاد رئیس کل و تصویب مجمع عمومی تعیین و از بودجه بانک پرداخت میشود.

ج - رئیس کل بانک - قائم مقام رئیس کل - دبیرکل و معاونان بانک قبل از شروع بکار در مجمع عمومی سوگند یاد خواهند نمود که اسرار بانک را حفظ نمایند و وظایف قانونی خود را بنحو احسن انجام دهند.

د (اصلاحی 31/04/1359) - اعضاء هیأت عامل در دوران تصدی خود مشمول قانون منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلس شورای اسلامی و کارمندان در معاملات دولتی و کشوری خواهند بود و نباید صاحب سهم بانک‌ها یا موسسات اعتباری خصوصی باشند.

ه - اعضاء هیئت عامل در دوران تصدی خود نمیتوانند در دستگاه‌های دولتی یا خصوصی سمت موظفی دارا باشند؛ و - قبول سمت‌های غیرموظف فقط در مؤسسات خیریه و اجتماعی و تدریس در دانشگاه‌ها یا

مؤسسات آموزش عالی در مورد رئیس کل و قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی ایران با تصویب مجمع عمومی و در مورد سایر اعضای هیئت عامل با موافقت رئیس کل بانک مرکزی ایران ممکن خواهد بود.

بخش چهارم - هیات نظارت اندوخته اسکناس

ماده 21 -

الف (اصلاحی 18/12/1358) - هیات نظارت اندوخته اسکناس عهده‌دار نظارت بر حسن اجرای مفاد ماده 5 این قانون از طریق تحویل و نگهداری اسکناس‌های شده و همچنین نگاهداری حساب دارایی‌های موضوع ماده 5 و صورت جواهرات ملی و تنظیم مقررات مربوط به نمایش و نظارت بر ورود و خروج آن‌ها از خزانه بانک و بعلاوه نظارت در معدوم کردن اسکناس‌هایی که باید از جریان خارج شود می‌باشد.

ب (اصلاحی 31/04/1359) هیئت نظارت اندوخته اسکناس از افراد زیر تشکیل میشود:

1 دو نماینده مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس مزبور

2 رئیس کل بانک مرکزی ایران یا معاون او

3 دادستان کل کشور یا معاون او

4 خزانه دار کل کشور

5 رئیس کل دیوان محاسبات

6 رئیس هیئت نظار

تبصره 1

تبصره 1 (اصلاحی 31/04/1359) - مدت مأموریت نمایندگان مجلس شورای اسلامی با مجلس مزبور خواهد بود و در هر حال تا انتخاب جانشین، باین سمت باقی خواهند ماند.

ج - آیین نامه مربوط به نحوه اجرای وظایف محول به هیئت نظارت اندوخته اسکناس به وسیله هیئت تصویب و به موقع اجرا گذارده می‌شود.

د - اعضای هیئت نظارت اندوخته اسکناس برای حضور در جلسات هیئت حق الزحمه‌ای دریافت خواهند کرد که به پیشنهاد رئیس کل بانک و تصویب مجمع عمومی تعیین میگردد.

ماده 22 -

الف - هیئت نظار مسئول رسیدگی به حساب‌ها و تعهدات بانک مرکزی ایران است که نسبت بصحت این حساب‌ها و تعهدات اظهارنظر میکند.

ب - وظایف هیئت نظار بشرح زیر است:

1 - رسیدگی به ترازنامه پایان سال بانک مرکزی ایران و تهیه گزارش برای مجمع عمومی سالانه.

2 - رسیدگی به صورت ریز دارائی‌ها و بدهی‌ها و خلاصه حساب‌های بانک و گواهی آن‌ها برای انتشار.

3 - رسیدگی به عملیات بانک از لحاظ انطباق آن‌ها با موازین قانونی.

ج (اصلاحی 1358/12/18) - هیات نظار مرکب از یک نفر رییس و چهار نفر عضو از میان حساب‌رسان خبره یا افراد مطلع در امور حسابداری یا بانکی با داشتن حداقل ده سال سابقه کار است که به پیشنهاد وزارت اموراتقتصادی و دارائی و تصویب مجمع عمومی برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

د (اصلاحی 1358/12/18) - رییس هیات نظار به عنوان رابط موظف است گزارش‌های لازم از فعالیت‌های بانک و تصمیمات جاری بانک را به وزیر امور اقتصادی و دارائی تسلیم نماید.

تبصره

تبصره - هیئت نظار در ایفاء وظایف فوق میتواند کلیه اسناد حساب‌ها و دارائی‌های بانک را مورد رسیدگی قرار دهد و بکلیه مقررات و تصمیمات و نوشته‌های بانک که لازم می‌داند دسترسی داشته باشد و بدون مداخله در امور جاری بانک در حدود وظائف خود نظراتی به رئیس کل بانک مرکزی ایران بدهد.

ماده 23 -

الف (اصلاحی 1358/12/18) - حقوق و مزایای هیات نظار از طرف وزیر امور اقتصادی و دارائی تعیین و از بودجه وزارت امور اقتصادی و دارائی قابل پرداخت است.

ب - اعضای هیئت نظار قبل از شروع بکار در مجمع عمومی سوگند یاد خواهند نمود که اسرار بانک را

حفظ نمایند و وظایف قانونی خود را بنحو احسن انجام دهند.

ج - اعضای هیئت نظار مشمول قانون منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلسین و کارمندان در معاملات دولتی و کشوری خواهند بود.

د - اعضای هیئت نظار در دوران تصدی خود نمیتوانند در دستگاههای دولتی یا خصوصی سمت موظف دارا باشند.

ه - قبول سمتهای غیرموظف فقط در مؤسسات خیریه و اجتماعی و تدریس در دانشگاهها یا مؤسسات آموزش عالی با تصویب مجمع عمومی بلامانع است؛ و (اصلاحی 18/12/1358) - آئیننامه داخلی هیئت نظار بوسیله خود هیئت تنظیم و با تصویب وزیر امور اقتصادی و دارائی اجرا خواهد شد.

فصل چهارم - مقررات عمومی

ماده 24 -

الف - سال مالی بانک از اول فروردین هر سال شروع و در آخر اسفند همان سال خاتمه می یابد.

ب - ترازنامه و حساب سود و زیان بانک بایستی حداقل یک ماه قبل از تشکیل جلسه سالانه مجمع عمومی به هیئت نظار تسلیم گردد.

ج - بانک مرکزی ایران حداقل ماهی یکبار خلاصه ای از وضع حسابهای خود را انتشار خواهد داد.

ماده 25 -

الف - سود ویژه بانک در هر سال بشرح زیر تقسیم خواهد شد:

1 - پرداخت مالیات بر درآمد به حساب درآمد عمومی دولت بر اساس مقررات مربوط به شرکت های دولتی.

2 - ده درصد برای اندوخته قانونی تا وقتی که اندوخته مزبور معادل سرمایه بانک بشود.

3 - مبلغی به پیشنهاد رئیس کل بانک و تصویب مجمع عمومی برای اندوخته احتیاطی.

4 - مبلغی به پیشنهاد رئیس کل بانک و تصویب مجمع عمومی برای انتقال به حساب سال بعد.

ب - باقیمانده سود ویژه پس از تقسیمات مقرر در بند الف متعلق به دولت خواهد بود.

الف - دولت موظف است در مقابل زیان‌های احتمالی حاصل از تغییر برابری‌های قانونی نسبت به طلا و پول‌های خارجی و اتفاقات ناشی از قوه قهریه اسناد خزانه بی نام با سررسید معین صادر و ببانک مرکزی ایران تسلیم نماید.

ب (منسوخه 1392/06/31) - سود احتمالی حاصل از تغییر برابری‌های قانونی نسبت به طلا و پول‌های خارجی و اتفاقات ناشی از قوه قهریه به مصرف استهلاك اصل و بهره بدهی‌های دولت به بانک مرکزی ایران خواهد رسید و مازاد آن به خزانه دولت تحویل خواهد شد.

ج - سود و زیان ناشی از اجرای موافقت نامه‌های پرداخت موضوع بند ه ماده 12 این قانون به حساب دولت منظور خواهد شد.

الف - کلیه اسناد تعهدآور صادر از بانک مرکزی به استثنای اسناد مربوط به امور داخلی بانک دارای دو امضای مجاز خواهد بود.

ب - مدت و طرز نگهداری اسناد و اوراق بازرگانی و دفاتر بانک مرکزی ایران بصورت عین و همچنین طرز تبدیل آن‌ها بعکس یا فیلم یا نظایر آن بموجب آئین نامه‌ای خواهد بود که به تصویب شورای پول و اعتبار تعیین خواهد شد و این قبیل عکس‌ها و فیلم‌ها و نظائر آن در دادگاه‌ها پس از گذشتن مدت‌های مقرر در آیین نامه حکم اصول اسناد را خواهند داشت.